
TAA01

Crypsietum aculeatae

Wenzl 1934

Slaniska se skrytěnkou bodlinatou

Tabulka 4, sloupec 1 (str. 139)

Orig. (Wenzl 1934): *Crypsidetum aculeatae*

Diagnostické druhy: ***Crypsis aculeata***, ***Spergularia salina***

Konstantní druhy: ***Crypsis aculeata***, ***Spergularia salina***

Dominantní druhy: ***Crypsis aculeata***

Formální definice: *Crypsis aculeata* pokr. > 25 % NOT skup. ***Centaurium pulchellum***

Struktura a druhové složení. Asociace zahrnuje nízké otevřené porosty s dominantní jednoletou trávou skrytěnkou bodlinatou (*Crypsis aculeata*). Spektrum průvodních druhů je velmi omezené,

Obr. 51. *Crypsietum aculeatae*. Porosty jednoleté slanomilné trávy skrytěnky bodlinaté (*Crypsis aculeata*) se v minulosti vyskytovaly u rybníka Nesytu u Sedlice na Břeclavsku. (J. Vicherek 1964.)

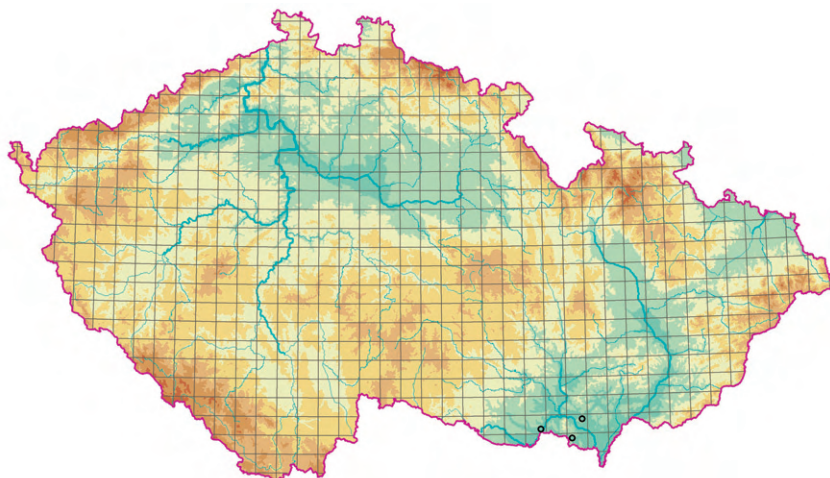
Fig. 51. Stands of the annual halophilous grass *Crypsis aculeata* were formerly found at Nesyt fishpond near Sedlec, Břeclav district, southern Moravia.

s větší frekvencí se vyskytuje pouze kuřinka solná (*Spergularia salina*), doprovázená často jen jedním nebo dvěma dalšími druhy. Výskyt druhů *Centaurium pulchellum*, *Chenopodium glaucum* a *Juncus ranarius* je v terénu zpravidla vázán na zónu s přechodem k vegetaci třídy *Isoëto-Nanojuncetea*.

Stanoviště. Tato vegetace se u nás vyskytovala na obnažených březích a dnech rybníků a periodických tůň, v dávnější minulosti pravděpodobně i na březích slaných jezer, které jsou dodnes jejím hlavním stanovištěm ve východní a jihovýchodní Evropě a v Asii. Půda byla písčitá až jílovitohlinitá, s velkým obsahem ve vodě rozpustných solí a alkalickou reakcí. Na obnažených dnech rybníků s početnými populacemi vodního ptactva byl typický vysoký obsah nitrátů (Vicherek 1973). Asociace byla vázána na území s kontinentálně laděným klimatem s ročními srážkovými úhrny pod 570 mm, kde v létě docházelo k přirozenému poklesu vodní hladiny, obnažení minerálního substrátu dna a k zasolování jeho povrchové vrstvy.

Dynamika a management. Společenstvo je iniciálním stadiem sukcese na periodicky zaplavova-

vaných zasolených substrátech. Obnažení substrátu je zpravidla omezeno na několik málo měsíců v roce, a další sukcese je tak blokována. Asociace *Crypsietum aculeatae* se udržuje maloplošně v mělkých zaplavovaných prohlubních uprostřed halofilních trávníků, společně s porosty jednoletých sukulentů (Vicherek 1973). Na místech s menší koncentrací solí v substrátu přechází *Crypsietum aculeatae* v porosty třídy *Isoëto-Nanojuncetea*. Při odsolení půdy postupně ubývá až mizí obligátně halofilní *Crypsis aculeata*. Snížení salinity přispívá též k šíření rákosin s druhy *Bolboschoenus maritimus* s. lat. a *Phragmites australis*. Tyto druhy zarůstají i místa, která by mohla být při poklesu vodní hladiny osídlena porosty jednoletých bylin. Ochranná péče o lokality s fragmenty tohoto společenstva nebo jeho potenciálním výskytem záleží na charakteru stanoviště. U rybníků by měla zahrnovat pravidelné letnění či alespoň přechodné snížení vodní hladiny. Při déletrvajícím poklesu vody je nutno zabránit šíření rákosin. U malých, krátkodobě zaplavovaných tůň a louží uprostřed slanisk je potřeba brzdit sukcesí vytrvalých bylin, např. pomocí pastvy nebo mechanického narušování. Často je nezbytné i posílení populace skrytěnky bodlinaté výsevem.

Obr. 52. Rozšíření asociace TAA01 *Crypsietum aculeatae*.

Fig. 52. Distribution of the association TAA01 *Crypsietum aculeatae*.

Rozšíření. Centrum rozšíření této asociace je v ponticko-panonské oblasti. Mimo naše území je doložena z jižního Slovenska (Vicherek 1973), Rakouska (Mucina in Mucina et al. 1993a: 522–549), Maďarska (Borhidi 2003), Rumunska (Sanda et al. 1999), Srbska (Kojić et al. 1998) a Bulharska (Vicherek 1973). Podobná vegetace je udávána z Ukrajiny (Solomakha 1996), odkud zasahuje přes oblast jihoruských stepí až do Mongolska (Hilbig 2000), rozšíření v Asii je však nedokonale známo. V České republice se asociace *Crypsietum aculeatae* v minulosti vyskytovala pouze na slaniskách jižní Moravy. Vicherek (1973) ji uvádí od obcí Novosedly, Sedlec (rybník Nesyt) a Rakvice. Lze předpokládat, že ještě na přelomu 19. a 20. století byl počet lokalit mnohem větší. V současnosti je u nás tato asociace téměř vymizelá. Zbytky populací druhu *Crypsis aculeata* se vyskytují u Novosedel a Sedlce na Mikulovsku (Daníhelka & Hanušová 1995).

Hospodářský význam a ohrožení. Tato vegetace nikdy neměla přímý hospodářský význam. Jako součást komplexů slanisk však sloužila k pastvě domácího zvířectva, hlavně drůbeže, ovcí a koz. Má význam hlavně pro zachování kriticky ohrožených druhů rostlin a bezobratlých v krajině. Poslední populace dominantního druhu, které se u nás dosud vyskytují, jsou ohrožovány absencí vhodného managementu a s tím spojenou sukcesí konkurenčně silných druhů.

Syntaxonomická poznámka. Vicherek (1973) udává pro tuto asociaci z území České republiky dvě subsociace, *Crypsietum aculeatae typicum* Vicherek 1973 a *Crypsietum aculeatae chenopodiosum glauci* Vicherek 1973, z nichž první zahrnuje porosty s dominantní *Crypsis aculeata*, druhá porosty s dominantním *Chenopodium glaucum*, v nichž *Crypsis aculeata* často chybí. V předkládaném pojetí asociace *Crypsietum aculeatae* do ní druhou uvedenou subsociaci nezahrnujeme.

■ **Summary.** This association typifies low-growing annual grasslands dominated by *Crypsis aculeata*, which develop on wet saline soils. It was documented from three sites in southern Moravia in the 1960s, but there are no newer records of well developed stands, although small remnant populations of *Crypsis aculeata* still persist.

Tabulka 4. Synoptická tabulka asociací halofilní vegetace (třídy *Crypsietea aculeatae*, *Thero-Salicornietea strictae* a *Festuco-Puccinellietea*).**Table 4.** Synoptic table of the associations of the vegetation of saline habitats (classes *Crypsietea aculeatae*, *Thero-Salicornietea strictae* and *Festuco-Puccinellietea*).

- 1 – TAA01 *Crypsietum aculeatae*
 2 – TAA02 *Heleochloëtum schoenoidis*
 3 – TBA01 *Salicornietum prostratae*
 4 – TBA02 *Spergulario marginatae-Suaedetum prostratae*
 5 – TCA01 *Puccinellietum limosae*
 6 – TCB01 *Scorzonero parviflorae-Juncetum gerardii*
 7 – TCB02 *Loto tenuis-Potentilletum anserinae*
 8 – TCB03 *Agrostio stoloniferae-Juncetum ranarii*

Sloupec číslo	1	2	3	4	5	6	7	8
Počet snímků	10	10	10	10	15	30	32	13
Počet snímků s údaji o mechovém patře	3	5	3	3	8	12	14	5

Bylinné patro***Heleochloëtum schoenoidis***

<i>Atriplex tatarica</i>	.	30
--------------------------	---	----	---	---	---	---	---	---

Puccinellietum limosae

<i>Glaux maritima</i>	13	3	.	.
-----------------------	---	---	---	---	----	---	---	---

Scorzonero parviflorae-Juncetum gerardii

<i>Scorzonera parviflora</i>	.	.	10	.	.	43	3	.
<i>Eleocharis uniglumis</i>	43	6	8
<i>Senecio erraticus</i>	.	10	.	.	13	40	9	.
<i>Lythrum virgatum</i>	7	30	6	.
<i>Pulicaria vulgaris</i>	7	17	6	8
<i>Agrostis stolonifera</i>	.	10	.	.	40	100	62	54
<i>Cirsium brachycephalum</i>	13	6	.
<i>Plantago uliginosa</i>	.	30	.	.	13	50	12	31
<i>Orchis palustris</i>	13	3	.
<i>Phragmites australis</i>	.	30	.	.	27	53	12	15
<i>Potentilla reptans</i>	7	47	38	38
<i>Cirsium canum</i>	7	43	28	15

Loto tenuis-Potentilletum anserinae

<i>Pastinaca sativa</i>	7	7	44	8
-------------------------	---	---	---	---	---	---	----	---

Agrostio stoloniferae-Juncetum ranarii

<i>Carex secalina</i>	7	3	.	100
<i>Euphorbia platyphyllos</i>	31
<i>Samolus valerandi</i>	7	.	15
<i>Juncus ranarius</i>	13	3	3	54
<i>Agrostis gigantea</i>	38
<i>Veronica anagallis-aquatica</i>	.	10	6	31
<i>Juncus inflexus</i>	10	3	38

Tabulka 4 (pokračování ze strany 139)

Sloupec číslo	1	2	3	4	5	6	7	8
Diagnostické druhy pro dvě a více asociací								
<i>Spergularia salina</i>	60	40	.	40	13	.	.	.
<i>Crypsis aculeata</i>	100	40	10	.	20	.	.	.
<i>Spergularia maritima</i>	.	50	80	60	67	7	.	.
<i>Heleochloa schoenoides</i>	.	100	.	.	13	3	.	.
<i>Taraxacum bessarabicum</i>	.	20	10	10	73	7	3	.
<i>Salicornia prostrata</i>	.	.	100	40
<i>Suaeda prostrata</i>	.	.	20	100	7	.	.	.
<i>Plantago maritima</i>	.	10	30	30	53	17	6	.
<i>Pulicaria dysenterica</i>	.	10	.	.	20	3	9	.
<i>Trifolium fragiferum</i>	27	77	81	31
<i>Potentilla anserina</i>	.	20	.	.	60	97	75	77
<i>Melilotus dentatus</i>	20	67	62	69
<i>Inula britannica</i>	.	10	.	.	20	10	16	38
<i>Odontites vernus</i>	20	57	44	23
<i>Tetragonolobus maritimus</i>	7	43	31	15
<i>Achillea asplenifolia</i>	13	12	.
<i>Pulegium vulgare</i>	7	77	12	31
<i>Carex otrubae</i>	33	6	100
<i>Carex distans</i>	7	57	28	31
<i>Juncus compressus</i>	30	22	23
<i>Festuca arundinacea</i>	7	19	15
<i>Atriplex prostrata</i> subsp. <i>latifolia</i>	.	60	10	40	47	10	9	23
<i>Lotus tenuis</i>	.	20	10	.	80	100	84	31
<i>Bolboschoenus maritimus</i> s. lat.	.	50	.	.	20	43	22	38
<i>Chenopodium glaucum</i>	10	30	.	.	20	3	3	23
<i>Puccinellia distans</i>	.	60	80	60	93	30	12	23
<i>Aster tripolium</i> subsp. <i>pannonicus</i>	.	30	90	40	80	33	3	23
<i>Juncus gerardii</i>	.	20	30	30	33	100	28	38
Ostatní druhy s vyšší frekvencí								
<i>Ranunculus repens</i>	13	60	53	77
<i>Taraxacum</i> sect. <i>Ruderalia</i>	7	53	59	38
<i>Poa trivialis</i>	50	25	38
<i>Achillea millefolium</i> agg.	13	30	38	38
<i>Plantago major</i>	17	53	46
<i>Elytrigia repens</i>	.	10	.	.	27	17	28	62
<i>Leontodon autumnalis</i>	40	31	8
<i>Tripleurospermum inodorum</i>	.	30	.	.	7	13	19	62
<i>Centaurea jacea</i>	7	33	31	.
<i>Rumex crispus</i>	.	10	.	.	7	20	19	54
<i>Lolium perenne</i>	7	7	44	23
<i>Polygonum aviculare</i> agg.	.	60	.	.	13	10	16	23
<i>Cirsium arvense</i>	7	3	25	62
<i>Festuca pratensis</i>	7	30	19	8
<i>Trifolium hybridum</i>	37	19	.
<i>Carex hirta</i>	30	12	31
<i>Trifolium pratense</i>	27	25	.
<i>Plantago lanceolata</i>	13	31	8

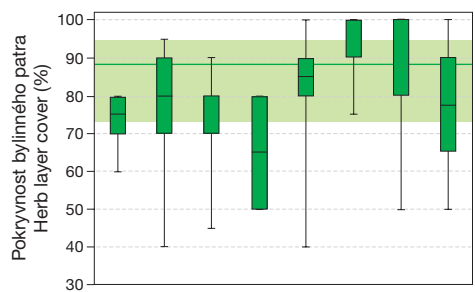
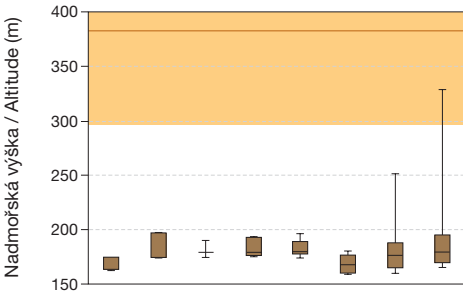
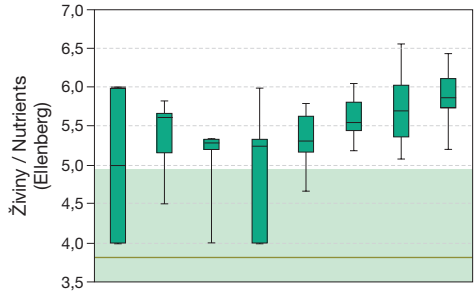
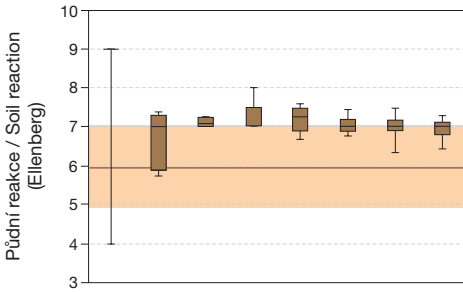
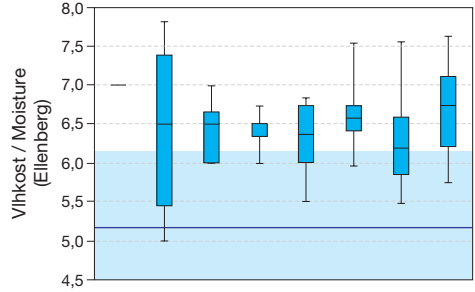
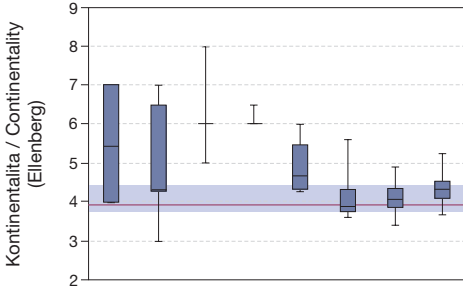
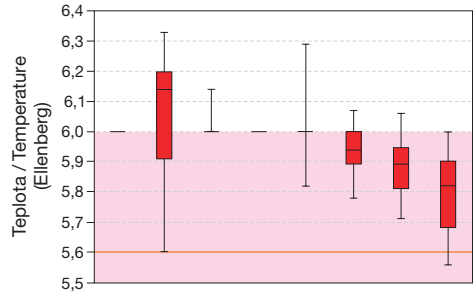
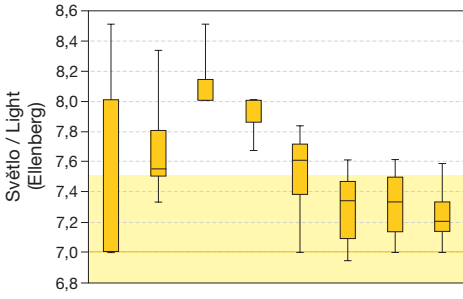
Tabulka 4 (pokračování ze strany 140)

Sloupec číslo	1	2	3	4	5	6	7	8
<i>Deschampsia cespitosa</i>	10	16	23
<i>Daucus carota</i>	7	.	28	8
<i>Poa annua</i>	13	7	16	8
<i>Sonchus asper</i>	13	17	.	23
<i>Symphytum officinale</i>	13	12	15
<i>Poa pratensis</i> s. lat.	25	15
<i>Juncus articulatus</i>	16	38
<i>Medicago lupulina</i>	10	19	.
<i>Equisetum arvense</i>	10	16	8
<i>Trifolium repens</i>	13	16	.
<i>Ranunculus acris</i>	7	10	16	.
<i>Cichorium intybus</i>	3	22	8
<i>Dactylis glomerata</i>	19	23
<i>Rumex maritimus</i>	.	10	16	15
<i>Lysimachia nummularia</i>	17	3	8
<i>Alopecurus pratensis</i>	7	16	.
<i>Rorippa sylvestris</i>	17	6	.
<i>Persicaria lapathifolia</i>	.	10	9	23
<i>Sonchus arvensis</i>	.	10	.	.	7	3	3	23
<i>Lathyrus pratensis</i>	3	9	23
<i>Cyperus fuscus</i>	20	12	.
<i>Potentilla supina</i>	.	20	9	8
<i>Lactuca serriola</i>	7	.	3	23
<i>Geranium pratense</i>	3	31
<i>Glechoma hederacea</i> s. lat.	3	.	23
<i>Myosoton aquaticum</i>	3	23
<i>Matricaria recutita</i>	.	20	.	.	7	.	.	.
<i>Stachys palustris</i>	23
<i>Convolvulus arvensis</i>	23
Mechové patro								
<i>Puccinellietum limosae</i>								
<i>Drepanocladus aduncus</i>	.	20	.	.	25	.	.	.

Obr. 56. Srovnání asociací halofilní vegetace pomocí Ellenbergových indikačních hodnot, nadmořských výšek a pokryvnosti bylinného patra. Vysvětlení grafu viz obrázek 13 na str. 74.

Fig. 56. A comparison of associations of saline vegetation through Ellenberg indicator values, altitude and herb layer cover. See Figure 13 on page 74 for explanation of the graph.

TAA01 *Cryptisetium aculeatae*
 TAA02 *Heleochoëtum schoenoidis*
 TBA01 *Salicornietum prostratae*
 TBA02 *Spergulario-Suaedetum*
 TCA01 *Puccinellietum limosae*
 TCB01 *Scorzonero-Juncetum*
 TCB02 *Loto-Potentilletum*
 TCB03 *Agrostio-Juncetum*